

‘Libertas perfundet omnia luce’

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

JAUME CLARET

El 1934, poc després de ser nomenat rector, Pere Bosch Gimpera (Barcelona, 1891 - Mèxic DF, 1974) feia modificar el tradicional lema universitari “*Perfundet omnia luce*”, per incorporar-hi al davant el subjecte “*libertas*”. D’aquesta manera, la *llibertat* passava a *omplir-ho tot de llum*. L’anècdota caracteritza perfectament un home que, tant en el seu vessant científic com en el polític, s’identificava amb postulats liberals i que, davant de l’immobilisme, aspirava a airejar la universitat, el catalanisme, les institucions i sobretot l’arqueologia.

De fet, serà en l’arqueologia –curiosament absent al subtítol del lli-

bre– en què excel·lirà com a investigador i gestor, i es convertirà en el referent ineludible tant nacionalment com a escala internacional. No és agosarat afirmar que, a principis dels anys 30, Pere Bosch Gimpera era el científic espanyol més prestigiós en els cercles europeus de les ciències socials i humanes.

Entre les seves diverses aportacions, de seguida va destacar la seva idea de l’existència d’unes arrels específiques dels diferents pobles conformadors d’Espanya, inalterables des de la Protohistòria malgrat els diversos processos d’unificació per part de superestructures polítiques. Aquesta visió, que mantindria al llarg de tota la seva llarga vida, tindria una traducció ideològica a través de la seva aposta política pel catalanisme federalista, o de la se-

va crítica vers els propagandistes de la puresa racial i ideològica, especialment respecte a la deriva nazi a Alemanya i falangista del primer franquisme.

Com assenyala Francisco Gracia Alonso a *Pere Bosch Gimpera. Universidad, política, exilio*, la seva personalitat abassegadora el portaria, des de l’arqueologia, al compromís amb la gestió del patrimoni a través de l’Institut d’Estudis Catalans, la Diputació i la Generalitat republicana, en l’etapa catalana, i amb les diverses institucions mexicanes i la Unesco, en l’etapa de l’exili; amb la política com a simpatitzant primer de la Lliga, militant d’Acció Catalana Republicana després i, ja durant la guerra, conseller de Justícia –no de Cultura com erròniament s’indica a la contraportada–, i amb la universitat.

A casa nostra i més enllà de la seva conversió en el “mestre absent” de la seva disciplina, serà recordat sobretot com el rector de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ell mateix, que havia estat víctima i beneficiari del model universitari decimonònic basat en les influències, l’escalafó i l’escolàstica, va voler emmirallar-se en el model alemany d’excel·lència científica i, alhora, va voler acostar la universitat a la gent i al país. De fet, com si no haguessin passat 80 anys, sorprèn retrobar polèmiques entorn a la burocratització, el relegament de la recerca i la persecució del castellà.

Tot i la innegable mitificació del personatge i de les seves realitzacions, el treball de Francisco Gracia Alonso evidencia les aportacions reals i el mestratge acadèmic, científic i humà de Pere Bosch Gimpera. El mateix règim franquista, que immediatament substituiria el “*libertas*” per l’advocació a la Immaculada Concepció, en reconeixeria la seva vàlua a través de la virulència amb què combatria el seu record. No és casual que l’any 1939, consultat sobre què s’havia de fer amb els prohoms membres del patronat universitari (Pompeu Fabra, Joaquim Xirau o el mateix Bosch Gimpera...), el mateix ministre escrivís: “*A la calle*”.

PERE BOSCH GIMPERA. UNIVERSIDAD, POLÍTICA, EXILIO. FRANCISCO GRACIA ALONSO. MARCIAL PONS. 608 PÀG./30 €

ELS CLÀSSICS

Teoritzar sobre l’amor

JORDI NOPCA

Eulàlia Presas (Barcelona, 1914) va traduir l’any 1965 *The quiet american*, de Graham Greene (*L’americà pacífic*, Vergara). Gairebé dues dècades més tard va assumir la traducció del sisè volum de diàlegs de Plató, *El convit* (1983). A partir d’aquí, el seu currículum com a traductora creixeria a un ritme més alt: s’encarregaria d’*Orgull i prejudici*, de Jane Austen (1985), *L’illa del tresor*, de R.L. Stevenson (1994) i *La violeta del prater*, de Christopher Isherwood (1995), entre d’altres.

El convit és narrat per Apol·lodor, que recorda un sopar commemoratiu de la victòria del poeta tràgic Agató. Sòcrates hi assisteix, “rentat i calçat amb sandàlies, cosa que feia poques vegades”. Després de l’atipada preceptiva, els assistents discursen. L’últim torn és per a Sòcrates, que en una altra exhibició de saviesa i murreria rebut les exposicions orals prèvies i construeix la seva pròpia teoria amorosa. “*El convit* és la descripció de l’anhel que s’apodera de l’ànima per la contemplació de la Idea de la Belleza, pura i eterna, de la qual, en aquest món nostre moridor, només en tenim una visió deficient i temporal”, explica Presas a la notícia preliminar del volum. Després dels discursos arriba Alcibiades i una colla d’acompanyants alegres. S’han perdut la dosi de saviesa, però de camí han agafat una bona trompa.

EL CONVIT. PLATÓ. TRADUCCIÓ D'EULÀLIA PRESAS. FUNDACIÓ BERNAT METGE. XXII PÀG./9,95 € (DIUMENGE, AMB L'ARA)

L'APARADOR

J.N.

FICCIÓ

El somni de la ciutat
ANDRÉS VIDAL
Columna/Planeta

Andrés Vidal s’ha volgut acostar a la construcció de la Sagrada Família a partir de la història de Dimas Navarro, que, com Julien Sorel d’*El roig i el negre* de Stendhal, faria el que fos per escalar socialment. Es fa amic de Ferran Jufresa, hereu d’una important família de joiers, però comença a sentir-se atret per la seva germana petita, que compagina la feina a l’obrador amb la col·laboració al taller de l’obra encara inacabada de Gaudí.

NO-FICCIÓ

Més enllà de les estrelles
GERARD QUINTANA
Rosa dels Vents

Més enllà de les estrelles, Gerard Quintana s’ha proposat explicar el retorn dels Sopa de Cabra. “El rock, més que una forma de vida, és una manera de prendre’s la vida –comença–. Aquesta actitud té uns fonaments bàsics: la llibertat i, com a conseqüència, el compromís. Però una llibertat plena, una llibertat que es fa col·lectiva sobre una base d’homes i de dones lliures”. El llibre conté un centenar de fotografies de David Julià.

POESIA

Guia poca-solta
MIQUEL DESCLOT
Baula

“Ara ve una informàtica d’Eivissa / que parla amb una veu petita i trencadissa. / Xiuxiueja un secretet / a un amic per l’internet... / i ja voldria fer-se fonedissa”. El poeta i traductor Miquel Desclot publica un nou llibre de poemes per a petits (i grans) que recorren la geografia dels Països Catalans amb vocació de descriure personatges curiosos, extravagants, capaços de qualsevol pocsoltada. Les il·lustracions de Montse Ginesta són delicioses.